Азәрбајҹан МӘКТӘБИ

3

1976

Ушаг әдәбијјаты мәсәләси

ПЕДАГОЖИ нөгтеји-нәзәрдән ушаг әдәбијјатынын әһәмијјәтини көстәрә билмәк үчүн чох дәрин тәдгигати вахт мүсаид олмадығы кими зәнн едирик ки, буна чидди бир еһтијач да јохдур...

Педагоглар һекајәләрин бөјүк тәһсил вә тәрбијә әһәмијјәти олдуғуну иддиа едирләр.

...Һекајәләр һәгигәтән ушагларын тәсәввүр вә тәфәккүрләрини кенишләндирир, артырыр...

Јалныз һекајәләрин ушагларын тәсәввүр хассәләринин артмасы үчүн нечә бөјүк әһәмијјәти олдуғуну, бунларын ушаг руһуна чох ујғун олдуғуну вә мараглы бир һекајә динләркән зөвг вә һиссләрин јүксәлдијини нәзәрә алмаг кифајәтдир. Һекајәләр мүмкүн олдуғу гәдәр һәгигәтә јахын олмалыдыр. Бунлардакы әчаиб вә мө'чүзәләр азалмалы, әтрафымыздакы һәјатдан алынма хәјал (фантастика) даһа чохалмалыдыр.

Чехова көрә әдәби әсәрләрдә рәсмләр вермәк ушагларын мүстәгил тәфәккүрләрини өлдүрмәк дејил, әксинә олараг она даһа зијадә јени вә чанлы бир гида верир. Шәкилләр ушаг тәсәввүрләринин ишләмәсинә јардым едир, ону кенишләндирир, дәринләшдирир, она чанлы тәсвирләр верир вә онларын даһа дәрин вә там олмасына јардым едир. Она көрә дә П. Д. Блонски јазыр ки, шәкилләрин, билаваситә бојалы рәсмләрин ушаг китабларында олмаси зәруридир.

Ушаг әдәбијјатында бир чох психоложи вә педагожи нөгтәләри дә көстәрмәк истәјирик. Мә'лумдур ки, ушагларын әһвал-руһијјәси бөјүкләринкиндән башгадыр.

Бунун үчүн ушаг әдәбијјаты илә үмуми әдәбијјат арасында бәдии гијмәт чәһәтдән дә бир ајрылыг олмалыдыр. Ушагларын јашларына көрә зөвгләринин, марагларынын дәјишилмәкдә олдуғуну һесаба алмаг лазымдыр.

Ичтимаи вәзијјәтләринә көрә дә ушагларын мараг вә дујғулары башгалашыр.

Бүтүн бунлардан башга ушаг әдәбијјаты јазачаг олан адамлар доғру тәрбијә тәләбилә һесаблаша билмәк үчүн педагог олмалыдырлар. Педагожи ганун вә нәзәријјәләрини јалныз нәзәри дејил, билаваситә тәчрүбә етмиш оланлар һеч шүбһә јох ки, бу тәләби даһа јахшы билир вә она мүвафиг әсәрләр јарада билирләр.

Ушаг әдәбијјаты јазычысынын өһдәсинә јашлыларынкына нисбәтән чох бөјүк бир әхлаги вәзифә мәс'улијјәти дүшүр...

Әмәли тәклифләр:

1. Мaариф комиссарлығы тәрәфиндән бир ушаг әдәбијјаты комиссијасы тәшкил едилмәли. Бу комиссија башлыча олараг орижинал халг һәјаты вә халг әдәбијјатындан алынма әсәрләр мејдана кәлмәсинә чалышмалы, јалныз тәрчүмәләрлә кифајәтләнмәмәлидирләр.

2. Комиссија тәрәфиндән он беш күндән бир ушаг мәчмуәси чыхарылмалы;

Бурада ушаг әдәбијјаты јазычыларына вә тәрчүмәчиләринә әмәли өрнәк олмаг үзрә ән бачарыглы педагог вә јазычыларын әсәрләри вә тәрчүмәләри нәшр едилмәли. Хүсусилә јүнкүл, һәр кәсә анлашылан олан бир ушаг әдәбијјаты

дили јарадылмасына диггәт вә әһәмијјәт вермәли.

3. Башлыча олараг гәзаларда биринчи вә икинчи дәрәчәли мәктәбләр нәздиндә мүнтәзәм ушаг китабханалары тәшкил етмәли. Бурада педагожи һеј'әт, јахуд јухарыда гејд олунан ушаг комиссијасы тәрәфиндән тәртиб едиләчәк систематик мүталиә чәдвәлләри үзрә китаб бурахылмасына диггәт едилмәлидир. Чох вахт китабханачылар, даһа доғрусу китабханачылыг ады илә мааш аланлар зәһмәтдән гуртармаг үчүн бу вәзифәдән суи-истифадә едәрәк ушаглара истәдикләри китаблары верирләр. Башдан совду.

4. Белә мәктәб китабханаларында мүәллимләрин һаким бир мөвге олараг фәалијјәтлә иштирак едә билмәләри вә буну идарә етмәји бачармалары үчүн педагожи мәктәбләринин сон синифләриндә, һеч олмазса бир-ики ајлыг китабханачылыг курсу ачылмалыдыр.

Ушаг әдәбијјаты мәсәләси чох чидди тәдгигә мөһтач күнүн ән мүһүм мәсәләләриндәндир. Бу ишдә һөрмәтли мүәллим вә мүһәррирләримизин чиддијјәтлә иштирак едәчәкләри вә маариф комиссарлығынын да бу ишә А. М. Горки кими әһәмијјәт верәчәјини арзу едирик.

М. РЗАГУЛУЗАДӘ.

«Јени мәктәб», 1926, №3, сәһ 6-15.